

tot arreu, però es veu des de massa lluny o des de massa alt. I l'audició és defectuosa en algunes localitats.

Els escenaris més moderns tenen estructures mòbils amb relació als espectadors i es poden transformar en funció del tipus d'espectacle o d'obra i fins i tot n'hi ha de circulars que recorden el "Coliseum" romà o les places de braus. (FITXA 1, per a treballar a l'aula).

2.3. INTRODUCCIÓ A L'ESCENOGRAFIA

Definirem primer el terme escenografia per a situar-nos en el tema: Què significa la paraula escenografia?

Escenografia: 1. Art i tècnica de muntar l'escena teatral. 2. Conjunt d'elements que s'afegeixen a un espai teatral per a reproduir un ambient o crear un clima.

Quan es decideix fer una representació teatral s'ha de tenir en compte dos aspectes: un, què es representarà i dos, com serà la posada en escena.

En el nostre treball ja sabem allò que representarem, la idea parteix de les dues llicències d'estudi "Què cantem avui?" i "Què toquem avui?" de Cristina Duran i Rosa Sanahuja respectivament. I la posada en escena seria el que treballaríem en aquesta llicència en concret.

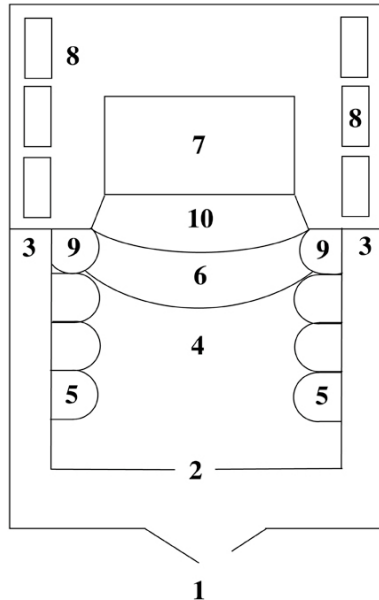
Al preparar un tipus d'espectacle com el que volem representar s'hauria de tenir un petit guió que seria el fil conductor de l'obra. En aquest cas i ja que no es tracta de la nostra àrea, no tenim el guió que hauria de redactar algú de l'àrea de llengües en col·laboració amb les tres àrees que participarien en aquest projecte: música, educació visual i plàstica i educació física. Partint d'aquesta mancança relativa, ja que creiem que cada centre pot voler representar un tipus de missatge o un altre o crear un tipus de guió o un altre, parlarem aquí d'una escenografia i un vestuari tenint en compte les músiques proposades en les dues llicències esmentades. Hem de recordar que es tracta d'un espectacle bàsicament musical i que la part d'afegir un guió o fil conductor amb interpretació és totalment il·latiu ja que es podria fer sense aquest. Aquesta serà la nostra fita principal.

2.3.1. CÒM ES PREPARA UN ESPAI ESCÈNIC?

Com ja he parlat en el capítol d'Història del Teatre, l'espai escènic va evolucionar d'un format circular a un de rectangular. Nosaltres partirem d'aquest format per ser el més estandarditzat, deixant de banda altres possibles formats més avantguardistes.

En la definició d'escenografia es parla d'un espai teatral, no d'un escenari concretament, per tant la representació teatral es pot fer en qualsevol indret, només cal conjugar els elements d'aquest espai escènic, les músiques i danses que es voldran representar i la nostra visió personal a l'hora de preparar l'espectacle.

Treballarem en un espai escènic imaginari basat en l'espai "a la italiana" (per ser possiblement el més comú) que sigui adaptable a tots els elements de la nostra escenografia, agrupant-los o transformant-los atenent a les diferents dimensions.

Espai a la italiana

- 1) vestíbul, 2) distribuïdor, 3) entrada a l'escenari, 4) platea, 5) llotges, 6) orquestra, 7) escenari, 8) camerinos o magatzems, 9) llotges de prosceni, 10) prosceni

L'espai a la italiana és un dels més típics. És un espai elevat respecte al lloc on hi haurà el públic. Aquest espai està tancat pels costats i per darrera, de forma que el públic només té un pla de visió. Disposició molt pràctica i a la vegada més fàcil ja que al només poder veure la part frontal és més fàcil donar solucions senzilles. També podem parlar de l'espai circular o amb escalinates, però són molt més difícils de trobar.

Si escollim un espai a la italiana podrem utilitzar qualsevol fórmula, des de telons pintats i penjats fins a qualsevol mena d'aplics. Però aquí canviarem aquests tradicionals telons pintats típics de les nostres representacions escolars de fa anys per altres elements més contemporanis, especialment parlant.

Quan volem crear una escenografia cal tenir una idea més o menys aproximada del que volem aconseguir, de quin caire haurà de tenir l'obra. Pot ser realista o abstracta. El problema que tenim és que allò que dissenyem haurà de ser modificable a mesures i espais diferents. Així doncs donarem les pautes de quins elements dissenyar i com fer-los però pensant que les mesures, si més no, poden ser canviades per adaptar-les als diferents espais escènics.

Un recurs pedagògic molt fàcil de fer i molt efectista és el disseny d'un teatrí (punt 2.7 de l'índex). Aquest es pot fer amb una simple capsa de sabates i adaptant els elements a escala, reproduint les diferents escenografies. Treballant amb el teatrí ens estalviarem errors ja que abans de construir el decorat a mida real es podran comprovar i modificar. També es poden resoldre problemes relacionats amb el moviment dels decorats, els espais oberts que queden en l'escenari i com cobrir-los. Alhora que pot servir per situar als personatges i estudiar els seus moviments. (FITXA 2, per a treballar a l'aula).

2.3.2. EL DISSENY ESCENOGRÀFIC

Durant molt de temps i sobretot en representacions teatrals, el teló de fons pintat era el recurs més utilitzat. Tot i que es representaven perspectives, no deixava de tenir un aire de pla que quedava molt

irreal. També em de dir que dóna a l'obra un efecte molt desfasat actualment.

Es pretén treballar conceptes de volum i d'art visual (en forma de projeccions) que s'acosten més a la realitat del nostre alumnat. Estem a l'era tecnològica i hem d'introduir aparells i imatges que els nostres alumnes vegin com a properes i no allunyades de la seva realitat. Al mateix temps que solucionem problemes d'adaptabilitat a les dimensions de l'espai on es representarà l'obra i a l'adaptabilitat de cada centre, ja que com tots sabem les realitats de l'alumnat de cada centre són diferents en cada zona. Es poden utilitzar les projeccions com a recurs però cada centre pot projectar les imatges que cregui convenient, tenint en compte la cultura visual de cada tipologia d'alumnat.

El disseny escenogràfic està molt relacionat amb el disseny espacial, un aspecte moltes vegades descuidat en els nostres ensenyaments i tant relacionats amb la geometria descriptiva o el volum de l'àrea d'educació visual i plàstica.

Per tant, aquí intentarem treballar conceptes com ara textures, colors, volums, plans i moviment i no pas tota l'àmplia parafernàlia del disseny de l'espai escènic més adequat a una posada en escena professional i no de caire escolar com és aquesta. De vegades, però, farem servir algun d'aquests elements a la nostra disposició.

En el disseny escenogràfic existeixen un munt de signes visuals que parlen per si mateixos, signes que utilitzaré per a donar un sentit a la nostra ambientació de cada país on es representin els balls escollits. L'escenografia ha de crear un ambient apropiat a cada posada en escena i així doncs, ens haurem de documentar històrica i geogràficament.

Hem de treballar decorats múltiples ja que el nostre escenari s'ha d'adaptar a cada cançó i ball representat i això condicionarà els elements que hem de treure a escena perquè s'han de canviar fàcil i ràpidament.

Chejov deia que si l'escenògraf col·locava un rifle en l'escenari, aquest havia de retronar abans de baixar l'últim teló, això vol dir que tot allò que es dissenyi per a la nostra escenografia haurà de tenir una raó de ser. Construir un marc de l'acció amb elements plenament funcionals a nivell

de signes amb significació. No es tracta de carregar l'escenari, sinó que els elements que hi disposem recordin d'una manera plena el país i l'ambient representat. I no hem d'oblidar tampoc les mancances a nivell d'infraestructures econòmiques i de creixement cognitiu dels diferents nivells dels nostres alumnes.

2.3.3. CONSELLS ÚTILS per a la realització d'una escenografia:

1. Tot allò que dissenyem per al nostre escenari s'hauria de fer en relació a l'espai on s'ubicarà. Al ser impossible ajustar-se en aquesta requesta haurem de tenir en compte el pes i la mesura per a que siguin flexibles pel transport i l'adaptació a l'espai. S'hauria de conèixer primer el lloc on es representarà l'obra i així escollir el nombre d'elements i les seves mesures. I això dependrà de cada centre.
2. Han de ser elements que no dificultin el ball ni la possible actuació de cap actor.
3. Els materials han d'estar elaborats amb matèries i textures que facilitin el seu emmagatzement i la seva neteja per a poder reutilitzar-los.
4. S'han d'eliminar els objectes pesats, punxeguts o massa brillants.
5. Si no disposem d'un gran pressupost, cosa molt més que probable en un centre públic, podem demanar la col·laboració de l'alumnat en alguns dels materials que farem servir, portant-los de casa seva o buscar patrocinadors externs al centre.

2.3.4. ELEMENTS DEL DECORAT

Els decorats poden constar d'un sol element o de diversos i poden ser pintats o construïts. Els clàssics són els següents:

TELÓ: peça de tela o de roba pintada que ocupa tota l'alçada i amplada de l'escenari.

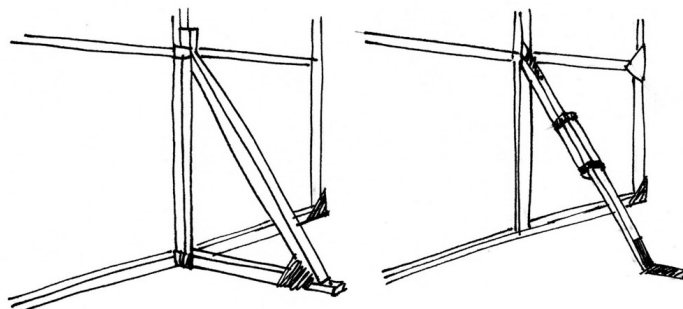
TELÓ DE FONTS: teló que va al fons de l'escenari i no té cap obertura. Generalment són paisatges que donen sensació de profunditat.

ROMPIMENT: peça pintada que ocupa una part de l'amplada de l'escena, se'n poden situar diversos l'un darrera de l'altre. Es penjen a les barres i van paral·lels a la boca de l'escenari.

VISUALS: peces situades en qualsevol situació respecte a la boca de l'escenari. Al no poder-se penjar en les barres ja que no coincideixen amb la posició de paral·lelisme que tenen, caldrà una "armadura" per sostenir-les dretes.

ARMADURA: tires de fusta de 2'5 cm de gruix per 5 cm d'amplada que van resseguint el contorn exterior de les visuals. Se sostenen amb "remes".

REM: cadascuna de les barres de ferro amb els extrems en angle que serveixen per aguantar les visuals. Els remes es claven a terra i al darrere de les visuals, formant un triangle amb la visual i el terra de l'escenari.

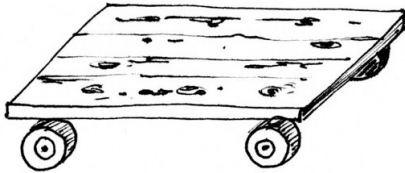
Rem amb bastidor francès i en forma de telescopi

FERMA: peça baixa que serveix per amagar rampes, seients, escales... Generalment figuren roques, matolls, baranes, etc.

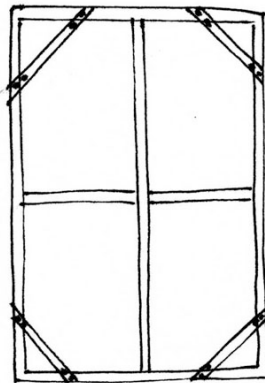
APLIC: peça concreta més gran que les fermes i que constitueix un element sencer que pot formar part de diverses decoracions, com ara els fanals, fonts, arbres, etc.

En aquest apartat hauríem de parlar dels **elements complementaris** com les armadures, els practicables i els carros. Els que farem servir o

ens poden fer servei són majoritàriament les armadures i algun carro perquè serveixen per posar dret qualsevol tipus de decorat en qualsevol lloc ajudat d'un parell de remos. Els carros poden facilitar-nos la feina a l'hora de moure alguna peça gran. Els practicables per fer nivells dins de l'escenari no els farem perquè tenen una gran complexitat de producció i no tenim ni les eines, ni els espais ni els tècnics adequats per a fer-ho.

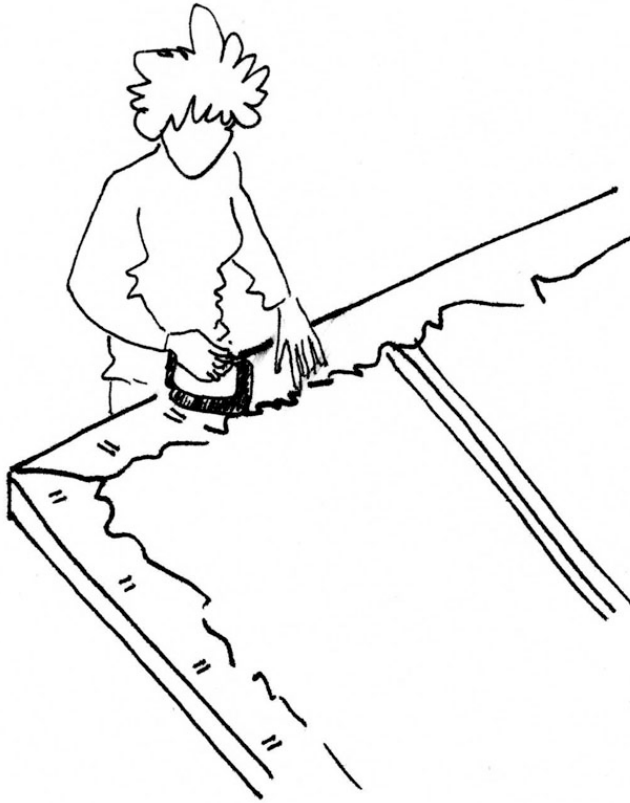

Carro

Bastidor

ARMADURES: són imprescindibles per poder aguantar els decorats de paper o de roba que no vagin penjats de les barres del teler. Es poden fer en un lloc pla i a base de llistons. És com si muntéssim un gran bastidor per a poder entelar roba o paper. Un cop muntada l'estructura es claven uns claus de cabota grossa (tatxes) i s'acaba de muntar l'armadura. Si el decorat és de roba es deixen uns deu centímetres al voltant i a l'hora de tensar-lo i clavar-lo es fa com si es muntés un bastidor amb tela de pintor i l'acabament serà més polit.

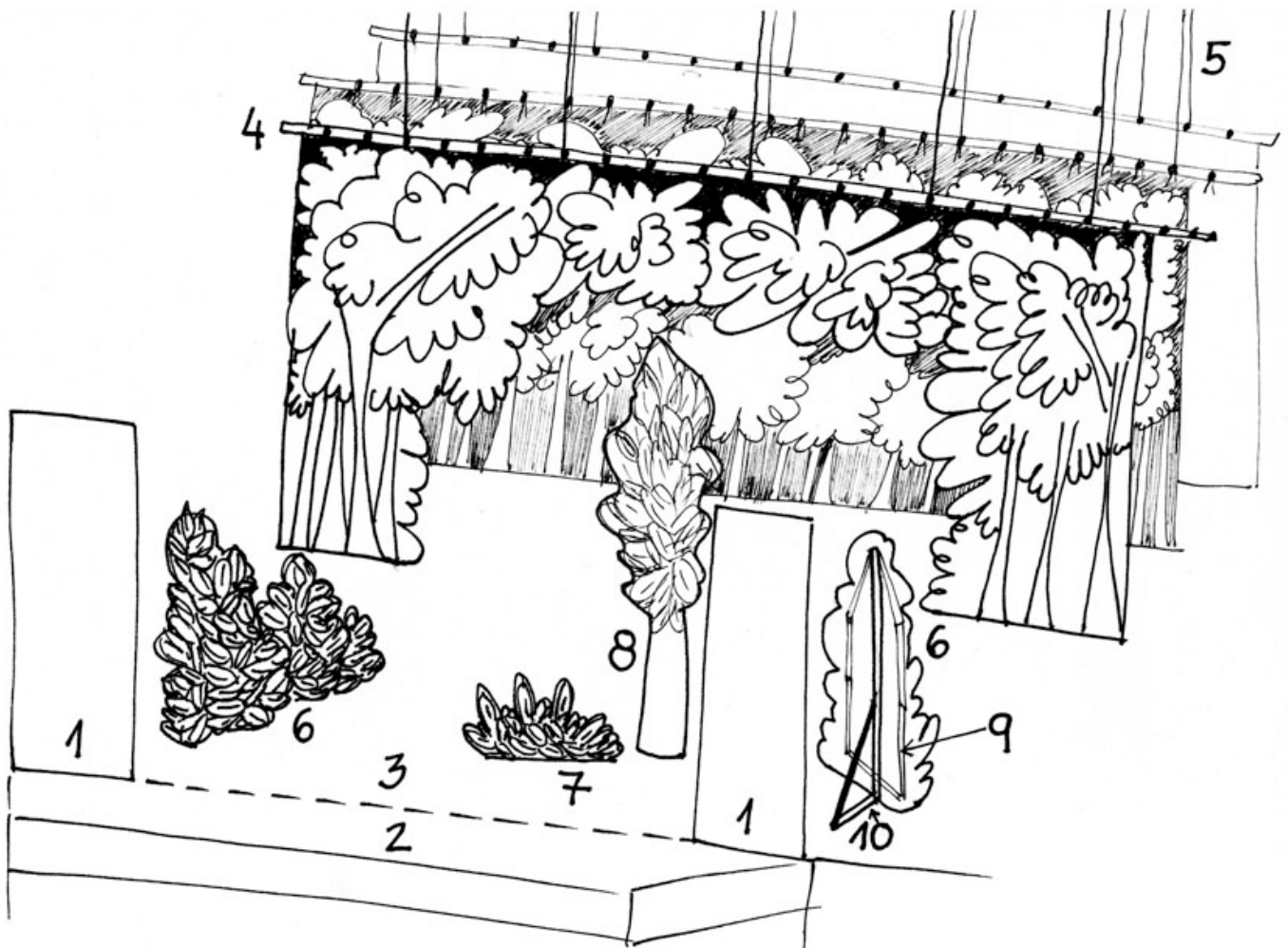
Entelant un bastidor rectangular amb grapadora industrial

* El mètode per entelar un bastidor o qualsevol altra forma rectangular és el següent: es comença pel centre dels quatre costats alhora, en forma de creu, i estirant fort perpendicularment en el mateix sentit de les fibres. Un cop finalitzat i rematats els angles, haurem de posar les falques que acabaran de tensar el bastidor.

La tela haurà d'estar una mica humida per a que quan s'assequi quedi ben tibant, com la pell d'un tambor.

Si la forma és irregular s'haurà d'anar fent talls al voltant de la roba seguint la forma per a que no quedin arrugues lletges. És molt més difícil però igualment realitzable de la mateixa manera que si fos una forma recta.

Es pot entelar amb gavarrots, tatxes o grapes. I fins i tot hi ha unes pinces metàl·liques que es poden adquirir en qualsevol botiga de material per a belles arts que ajuden a tensar la roba. (FITXA 3 per a treballar a l'aula).

Elements escènics

1) laterals, 2) prosceni, 3) escena, 4) barra (amb teló penjat), 5) tirades de les cordes que mouen les barres, 6) visuals, 7) fema de vegetació, 8) aplic, 9) armadura, 10) rem.